

Uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej

Przepisy dotyczące edukacji, w tym edukacji dzieci z niepełnosprawnościami, są w naszym kraju coraz bardziej udoskonalane. Mamy nowe rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, działania poradni psychologiczno-pedagogicznych i zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Kształcenie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych to jeden z kierunków polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2013/2014.

Obecnie rodzice dzieci niepełnosprawnych mają dość szeroki wachlarz możliwości ich kształcenia. Mogą wybrać, w zależności od potrzeb dziecka, szkołę w rejonie zamieszkania (powszechną), integracyjną lub specjalną, publiczną lub niepubliczną itd. To oni ostatecznie decydują o wyborze szkoły dla swojego dziecka – poradnia psychologiczno-pedagogiczna może jedynie wskazać najlepszą według niej opcję.

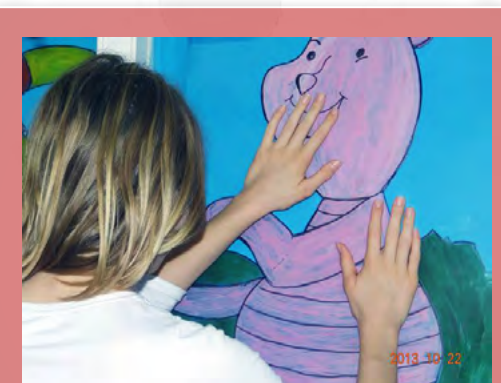
W ostatnim czasie pojawiły się opinie (m.in. w mediach), że skierowanie dziecka do szkoły specjalnej jest postrzegane pejoratywnie przez wiele środowisk. Wybierając szkołę, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim sytuację rodzinną dziecka, rodzaj niepełnosprawności oraz sposób jego funkcjonowania. Rodzaj kształcenia dziecka niepełnosprawnego – od specjalnego aż

po różnorodne formy kształcenia zintegrowanego – powinien więc być przemyślany i dobiegany bardzo indywidualnie.

Chcę podkreślić, że popieram ideę integracji, ale nie dla każdego dziecka niepełnosprawnego kształcenie integracyjne będzie wartościową ofertą. Coraz częściej niestety także sprawy finansowe – subwencja i utrzymanie etatów – decydują o przyjęciu dziecka do danej szkoły, bez uwzględnienia jego wszystkich potrzeb. Agnieszka Dudzińska (2012) w swoim artykule zwróciła uwagę na fakt, że subwencja najczęściej nie trafia bezpośrednio do kasy szkoły, lecz do kasy samorządu. Z tym faktem wiąże się trudność szkoły w zaspokajaniu wszystkich potrzeb edukacyjnych ucznia niepełnosprawnego, tym bardziej, że każdorazowo, aby zapewnić właściwą opiekę, dyrektor musi prosić organ

prowadzący o środki finansowe. Wyjątek stanowią szkoły niepubliczne, które z mocy prawa otrzymują pełną kwotę tej subwencji. W swojej pracy zawodowej spotkałam się z różnymi trudnymi sytuacjami dotyczącymi specyfiki kształcenia dzieci – autystycznych, z poważnymi zaburzeniami słuchu bądź wzroku i in. W ich przypadku być może efektywniejsze byłoby pobieranie nauki w szkole specjalnej.

Znacznie mniej możliwości wyboru mają rodzice mieszkający w małych miejscowościach oraz na wsiach. Tam oferta edukacyjna jest często uboższa i mniej atrakcyjna. Zdarza się, że z powodu oszczędności nauczyciel wspomagający w klasie integracyjnej jest zatrudniany na pół etatu. Szkoła, nie mogąc zrealizować wszystkich zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia ▶

Dziewczynka z niedowidzeniem rozpoznaje dotykiem bajkowe postacie

► specjalnego, wybiera często metodę „prze-
trzymania” dziecka i nie zapewnia mu od-
powiedniego wsparcia edukacyjnego. Jeśli
nadal nie radzi sobie z uczniem, w ostatecz-
ności zostaje on przeniesiony do innej szkoły
lub placówki oświatowej.

Aby dziecko niepełnosprawne mogło sko-
rzystać z dostosowania wymagań bądź spe-
cjalnych metod nauczania, rodzic powinien
uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia
specjalnego, wydawane przez poradnię
psychologiczno-pedagogiczne. Orzeczeń
takich nie wydają prywatne poradnie, zatem
może się okazać, że na ten dokument trzeba
będzie dość długo czekać (z powodu kolejek
nawet dwa miesiące, czasem dłużej).

Oprócz powyższego orzeczenia, rodzice
coraz częściej korzystają z indywidualnego
nauczania ich dziecka w szkole (orzeczenie
o potrzebie nauczania indywidualnego,
wydane na podstawie odpowiedniego zaś-
wiadczenia lekarskiego). Jest to moim zda-
niem dobre rozwiązanie, gdy uczeń nie jest
w stanie spędzać większości czasu w szko-
le. Lekarz musi jednak wskazać w zaświad-
czeniu, że stan zdrowia znacznie utrudnia
dziecku uczęszczanie do szkoły. Wówczas na
terenie szkoły (w odrębnym pomieszczeniu)
lub w domu ucznia mogą być zorganizowa-
ne zajęcia indywidualne. Zgodnie z zalece-

niami lekarskimi uczeń może być włączany
do grupy rówieśniczej.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia spe-
cjalnego wydane przez poradnię psycho-
logiczno-pedagogiczną jest obligatoryjne.
Nauczyciele muszą zatem pogłębić lub zdo-
być wiedzę na temat określonej niepełno-
sprawności oraz zapoznać się z przepisami
prawa. W wielu szkołach, szczególnie w ma-
łych miejscowościach, nie są zatrudniani
odpowiedni specjaliści lub jest ich za mało.
Taka sytuacja powoduje, że albo niemożliwa
jest realizacja zaleceń zawartych w orzecz-
niu, albo dziecko uczęszcza tylko na takie
zajęcia, które szkoła może realizować, albo
korzysta z pomocy specjalisty, który jest
aktualnie zatrudniony (np. zdarzyło się, że
zajęcia rewalidacyjne dla dziecka z wadą
słuchu prowadził oligofrenopedagog – pe-
dagog zajmujący się dziećmi z niepełno-
sprawnością umysłową).

Poznałam wielu wspaniałych nauczycieli,
życzliwych i otwartych, którzy nieustan-
nie się szkolą – kończą studia podyplomowe
z zakresu surdopedagogiki, oligofrenope-
dagogiki i innych kierunków, by pomagać
swoim uczniom. Obserwowałam też situa-
cje, gdy nauczyciel prowadzący zajęcia
w klasie, w której uczy się dziecko z nie-
pełnosprawnością, nie ma elementarnej

wiedzy na temat jego specjalnych potrzeb,
nie zna specyfiki funkcjonowania ucznia
i niezbyt chętnie korzysta z pomocy pra-
cowników poradni psychologiczno-peda-
gogicznych czy innych specjalistów.

Nauczyciele najczęściej mają trudności
w zakresie dostosowania wymagań eduka-
cyjnych w pracy z uczniem z wadą słuchu
czy z niepełnosprawnością intelektualną
w stopniu lekkim, ponieważ uczniowie ci
realizują, tak jak ich zdrowi rówieśnicy, pod-
stawę programową kształcenia ogólnego.
Wówczas nieadekwatne, przerastające możli-
wości dziecka wymagania, jakie się przed
nimi stawia, doprowadzają do niepowodzeń
szkolnych i przekładają się na brak wiary we
własne możliwości, niską samoocenę oraz
brak motywacji do pokonywania codzien-
nych i szkolnych trudności.

Prawdą jest również, że niekiedy trudne
zachowania uczniów niepełnosprawnych
powodują, że pomimo dobrych chęci na-
uczyciela prowadzenie lekcji staje się nie-
lada wyzwaniem. Z tego powodu zdarza się,
że nauczyciele z wielką ulgą przyjmują wiadomość o nieobecności „trudnego” dziecka
na zajęciach. Gdyby w każdej klasie, do której
uczęszcza uczeń niepełnosprawny, nauczy-
ciela i dziecko mógł wspierać pedagog spe-
cjalny, nauka przebiegałaby efektywniej. ►

Zapraszamy do lektury artykułów z czasopism
wydawanych przez placówki doskonalenia na-
uczycieli!

[Dobre Praktyki. Innowacje w Edukacji](#)
nr 3(3)/2013

„Tematem przewodnim numeru są dobre
praktyki w szkołach i placówkach (...) zajmu-
jących się kształceniem dzieci i młodzieży
z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami” (cyt.
ze wstępu). Ponadto redakcja przedstawia na-
uczycielom propozycje różnorodnych działań
w zakresie edukacji normalizacyjnej.

► Dlatego zanim dziecko niepełnosprawne pójdzie do szkoły, warto zastanowić się, jaka szkoła będzie dla niego najlepsza. Czy powinna to być placówka specjalistyczna dla dzieci niedosłyszących i niesłyszących, niedowidzących i niewidomych, gdzie pracują fachowcy, są mało liczne klasy? A jeżeli zdecydujemy, że powinna to być klasa integra-

cyjna, warto się dowiedzieć, czy nauczyciel rozumie problemy dzieci ze specjalnymi potrzebami oraz jakie szkoła ma doświadczenie w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi.

Warto także zdobyć wiedzę na temat praw uczniów niepełnosprawnych. Polecam bardzo aktualny poradnik *Kształcenie uczniów*

niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych, wydany w sierpniu 2013 r. przez Departament Zwiększania Szans Edukacyjnych MEN, gdzie w jasny i przejrzysty sposób przedstawiono stan prawny dotyczący kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami.

Joanna Zubrzycka

Bibliografia

Dudzińska A., (2012), *Prawo dziecka niepełnosprawnego do nauki w szkole ogólnodostępnej – wskazówki dla rodziców i opiekunów* (dostęp dn. 3.11.2013). | MEN, (2013), *Kształcenie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych*, Warszawa: Departament Zwiększania Szans Edukacyjnych MEN (dostęp dn. 3.11.2013).

Broszura Samorządy i administracja rządowa na rzecz osób niepełnosprawnych

Zachęcamy do zapoznania się z broszurą przygotowaną w Ośrodku Rozwoju Edukacji we współpracy z Departamentem Zwiększania Szans Edukacyjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach projektu „Do-

skonalenie strategii zarządzania oświatą na poziomie regionalnym i lokalnym II etap” – *Samorządy i administracja rządowa na rzecz osób niepełnosprawnych. Informator dla rodziców dotyczący uprawnień dzieci z nie-*

pełnosprawnością autorstwa Marzeny Czarnockiej i Violetty Pulwarskiej.

[Publikacja do pobrania](#)

Joanna Zubrzycka

Absolwentka Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, surdopedagog. Ukończyła studia podyplomowe na kierunku tyflopedagogika.

Tłumacz języka migowego. Specjalista w poradni psychologiczno-pedagogicznej, zajmuje się diagnozą i terapią dzieci z wadami słuchu i wzroku. Prowadzi szkolenia, warsztaty dla rodziców, uczniów i nauczycieli.

Od kilku lat prowadzi zajęcia z cyklu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” oraz od niedawna program „Golden Five”.

Mama trzech wspaniałych córek.

